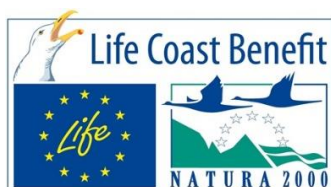

Revirkartering av fågel vid restaurerade våtmarker

Uppföljning inom LIFE Coast benefit

Länsstyrelsen
Kalmar län

Revirkartering av fågel vid restaurerade våtmarker - Uppföljning inom LIFE Coast Benefit

Meddelande 2019:19

ISSN 0348-8748

Utgiven av: Länsstyrelsen Kalmar län

Ansvarig avd./enhet: Naturskötselenheten

Författare: Michael Tholin

Omslagsbild: Nyligen restaurerad våtmark på Södra Malmö. Foto: Aron Edman

Karttillstånd: Länsstyrelsen Kalmar län © Lantmäteriet

Foto: Magnus Grimheden och Michael Tholin

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Metod	2
Resultat.....	3
Björnö SE0330099	3
Figeholm SE0330268.....	5
Södra Malmö SE0330253	8
Diskussion.....	11

Sammanfattning

För att följa upp effekterna av igenläggning av diken vid våtmarker inom LIFE Coast Benefit utfördes revirkartering av fågel före och efter åtgärd. Våtmarker har följts upp i natura 2000-områdena Björnö SE0330099, Figeholm SE0330268 och Södra Malmö SE0330253.

Det höjda vattenståndet efter åtgärd har haft en positiv effekt på våtmarksanknutna arter i alla tre inventerade områden.

Metod

Inför åtgärd etablerades rutt runt de restaurerade våtmarkerna. Samma rutt användes vid inventering före och efter restaurering av våtmarkerna. Rutten besöktes 2-3 gånger mellan slutet av april och början av juni för att täcka in aktivitetsperioden för så många arter som möjligt under häckningssäsongen. Resultatet av de 2-3 besöken läggs sedan samman för att uppskatta hur många par det finns på lokalerna.

Längs rutten räknades alla fåglar som uppehöll sig i våtmarken eller dess direkta närhet. Vid våtmarkerna på Björnö och i Figeholm noterades enbart de fåglar som har någon direkt anknytning till våtmarksmiljön. På Södra Malmö noterades samtliga fågelarter.

Inventeringarna före restaurering utfördes av Mikael Olofsson 2017. Inventeringarna efter restaurering utfördes 2019 av Michael Tholin (Björnö och Figeholm) och av Aron Edman (Södra Malmö).

Figur 1: Karta över de tre våtmarker som inventerats.

Resultat

Björnö SE0330099

Figur 2: Karta över våtmark i Natura 2000-området Björnö.

I natura 2000-området Björnö har en våtmark på öppen mark restaurerats. Våtmarken betades redan innan restaureringen och är omgiven av ekhagmarker. Diken i och runt våtmarken har lagts igen och två utloppsdiken har blockerats. Efter restaureringen har våtmarken ökat i yta och är vattenhållande större delen av året. Areal vid högvatten 7-8 hektar.

	2017	2019
STORSKRAKE		8
GRÅGÅS		2
SOTHÖNA		1
TOFSVIPA		1
ENKELBECKASIN	1	3
SKOGSSNÄPPA	1	1

Tabell 1: Antal häckande par vid inventeringarna före och efter restaureringen av våtmarken i Björnö.

På Björnö hade enkelbeckasin ökat från 1 till 3 par och tofsvipa, sothöna, grågås och storskrake tillkommit som häckfåglar efter restaureringen (Tabell 1). Ett par av brun kärrhök uppehöll sig frekvent över våtmarken men häckade troligtvis i vassarna norr om Björnö.

Bild 1: Våtmarken i natura 2000-området Björnö före restaurering. December 2016.

Bild 2: Våtmarken i natura 2000-området Björnö efter restaurering Mars 2019.

Bild 3: Flygbild över våtmarken i Björnö. Svart linje markerar inventeringsrutt.

Figeholm SE0330268

Våtmarken som restaurerats i Figeholm ligger på en före detta mossodling omgiven av skogsmark. Efter att åkerbruket upphört på mossodlingen har de gamla åkermarksdikena fördjupats och breddats för att dränera marken ytterligare. Före restaureringen var större delen av våtmarken torrlagd och även diken helt torra under torrperioder (bild 4). Efter snösmältning och efter kraftiga regn samlades vatten i diken och ibland även på ytor mellan diken.

Figur 3: Karta över våtmark i Natura 2000-området Figeholm.

Restaureringen genomfördes i september 2018 genom att utloppet blockerats och diken i våtmarken delvis fylldes igen med grävmaskin. Våtmarken röjdes även från buskar och träd (bild 5). Virke och ris från träden används för att fylla igen diken tillsammans med material som grävts upp när diken grävdes.

Efter åtgärderna är hela våtmarken täckt av vatten vid högvatten och den närliggande björk- och granskogen översvämmas. Areal vid högvatten ca 3 hektar.

	2017	2019
KRICKA		2
GRÄSAND		10
SKEDAND		1
SNATTERAND		1
KNIPA		2
TRANA		1
ENKELBECKASIN	1	
SKOGSSNÄPPA		1

Tabell 2: Antal häckande par vid inventeringarna före och efter restaureringen av våtmarken i Figeholm.

Inventeringen 2019 visade på klart positivt resultat för våtmarksanknutna fåglar. Innan åtgärd noterades enbart en spelande enkelbeckasin i Figeholm jämfört med efter åtgärd då där fanns ett flertal häckande par av så väl knipa, kricka, snatterand och skedand i klarvattenytan liksom ett par skogssnäppa och ett par trana men intressant nog ingen enkelbeckasin (Tabell 2).

Bild 4: Våtmarken i natura 2000-området Figeholm före restaurering. Bilden tagen i september 2018 efter en extremt torr sommar.

Bild 5: Våtmarken i natura 2000-området Figeholm efter restaurering. Januari 2019 Utloppet har blockerats och dikena delvis fyllts igen. Våtmarken har röjts från buskar och träd.

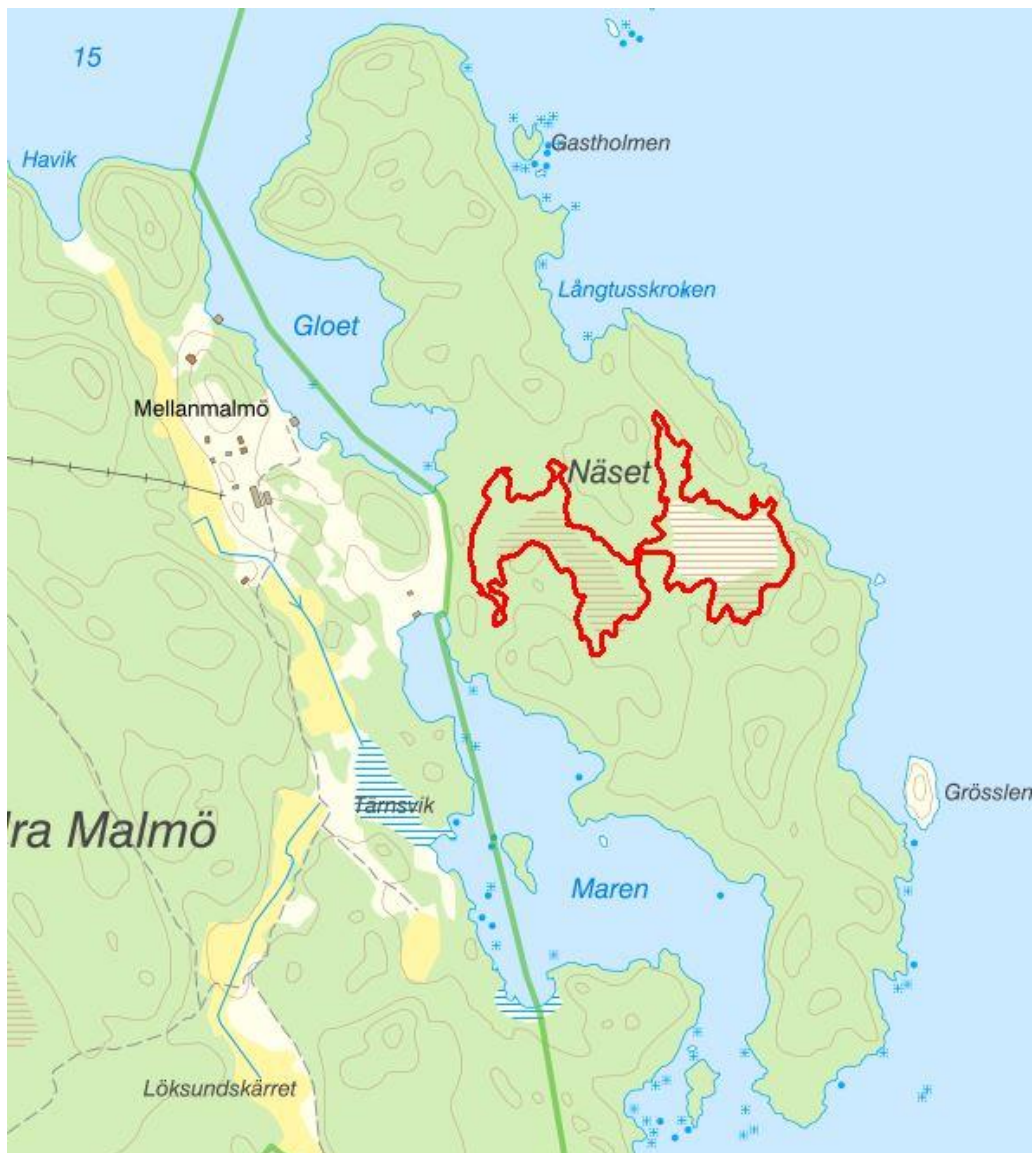

Bild 6: Flygbild över våtmarken i Figeholm. Svart linje markerar inventeringsrutt.

Södra Malmö SE0330253

På Södra Malmö är den restaurerade våtmarken 5-6 hektar stor. Arealen varierar med hög- och lågvatten. Våtmarken har restaurerats genom att två utloppsdiken har blockerats 2016. Östra delen av våtmarken var redan före restaureringen öppen vattenyta. I denna del har vattennivån höjts över 50 cm vid högvatten. I västra delen som vid högvatten har kontakt med den östra är höjningen av vattennivån 20 till 30 cm vid högvatten. Avrinning från våtmarken sker nu genom två naturliga bäckar som åter blivit vattenförande.

Restaureringen har medfört att våtmarken blivit större både vid hög- och lågvatten. Ökningen är så stor att arealen vid lågvatten är större än arealen var vid högvatten före restaurering. Den tillkommande ytan består av sumpskog. Vid första inventeringen 2017 hade vattnet bara delvis fyllt upp våtmarken så inventeringen 2017 bedöms spegla situationen före åtgärd.

Figur 4: Karta över våtmark på Näset i Natura 2000-området Södra Malmö.

På Södra Malmö hade enkelbeckasin, skogssnäppa och kricka tillkommit som häckfåglar vid inventeringen 2019, medan storskrake saknades jämfört med 2017 (Tabell 3).

	2017	2019
STORSKRAKE	1	
KRICKA		1
ENKELBECKASIN		1
SKOGSSNÄPPA		1

Tabell 3: Antal häckande par av våtmarksfåglar vid inventeringarna före och efter restaureringen av våtmarken på Södra Malmö.

Bild 7: Våtmark på Södra Malmö. Diket blockeras med massor som ligger kvar sedan diket grävdes.

Bild 8: Flygbild över våtmarken på Södra Malmö. Svart linje markerar inventeringsrutt.

Inga större skillnader noterades bland de tättingar som häckade i den omgivande skogen men de tendenser man kunde se indikerade generellt färre par fåglar i skogen. (Tabell 4).

	2017	2019
RINGDUVA	1	1
SPILLKRÅKA	1	
STÖRRE HACKSPETT		1
TRÄDPIPLÄRKA	4	1
GÄRDSMYG	4	1
RÖDHAKE		3
RÖDSTJÄRT		1
KOLTRAST	2	1
BJÖRKTRAST	1	
TALTRAST	1	2
DUBBELTRAST		1
TRÄDGÅRDSSÅNGARE	1	
LÖVSÅNGARE	8	6
KUNGSFÅGEL		1
GRÅ FLUGSNAPPARE	3	
SVARTVIT FLUGSNAPPARE	2	1
TALLTITA		1
TOFSMES	1	1
BLÅMES	1	1
TALGOXE	4	1
NÖTVÄCKA	2	
TRÄDKRYPARE	2	1
NÖTSKRIKA	1	
KORP	1	
BOFINK	9	8

Tabell 4: Antal häckande par av skogsfåglar vid inventeringarna före och efter restaureringen av våtmarken på Södra Malmö.

Diskussion

Inventeringen 2019 visade på klart positivt resultat för våtmarksanknutna fåglar vid de våtmarker där diken blockerats vid Figeholm och på Björnö. Innan åtgärd noterades enbart en spelande enkelbeckasin i Figeholm jämfört med efter åtgärd då där fanns ett flertal häckande par av så väl knipa, kricka, snatterand och skedand i klarvattenytan liksom ett par skogssnäppa och ett par trana men intressant nog ingen enkelbeckasin. Under besöken i Figeholm var vattennivån hög i våtmarken och översvämmade den närliggande björk- och granskogen vilket kommer leda till många stående döda träd under kommande år till glädje för hackspettar och andra hålhäckande fåglar.

På Björnö hade enkelbeckasin ökat från 1 till 3 par och tofsvipa, sothöna, grågås och storskrake tillkommit som häckfåglar. Ett par brun kärrhök uppehöll sig frekvent över våtmarken men häckade troligtvis i vassarna norr om Björnö. Trana skrämdes upp vid ett par tillfällen från våtmarken och kan möjligen ha häckat där. Det högre vattenståndet efter dämningståtgärderna är överlag gynnsamt för både häckande och rastande våtmarksfåglar. Troligen kommer vass och högstarrsvegetation breda ut sig lite under kommande år vilket kan leda till att brun kärrhök börjar häcka i våtmarken liksom vattenrall och fler par sävsparv. De betade kantzoner kommer fortsatt vara gynnsamma för vadare så som tofsvipa, enkelbeckasin och skogssnäppa.

På Södra Malmö hade enkelbeckasin, skogssnäppa och kricka tillkommit som häckfåglar vid inventeringen 2019, medan storskrake saknades. De nya vattenspeglarna var sannolikt gynnsamt för dessa tre arter, samtidigt som det även borde gynnat storskraken. Den kan visserligen häcka i trädhåll en bit ifrån vatten och kan ha funnits i närheten 2019 trots allt.

Inga större skillnader noterades bland de tättingar som häckade i den omgivande skogen men de tendenser man kunde se indikerade generellt färre par fåglar i skogen. Inom projektet genomfördes även luckhuggning i skogen på Södra Malmö utöver våtmarksåtgärderna. Dessa avverkningar kan tillfälligt haft negativ påverkan på antalet häckande tättingar i anslutning till våtmarken eftersom skogen blivit mer ljusöppen. De små skillnader som var kan också delvis bero på olika inventerare mellan åren eller slumpmässiga faktorer vid besöken, såsom väder.

Den ökade mängden vatten i skogen bör på lång sikt ha positiva effekter på flera arter knutna till våtmarker i skog. Både i och i kanterna av kärret kommer en viss del träd dö av på grund av den förhöjda vattennivån vilket kommer medföra ett tillskott av död ved under en period. Hackspettar, trädkrypare och nötväcka gynnas direkt av det, medan andra arter gynnas mer indirekt av att våtmarken blir öppnare i takt med att träden dör och faller omkull. De nytillkomna vattenspeglarna kan locka änder såsom kricka, gräsand, knipa och storskrake att häcka. Likaså bör exempelvis enkelbeckasin, skogssnäppa och vattenrall gynnas av de hydrologiska förändringarna i området och skulle kunna bli mer permanenta inslag i häckfågelfaunan.

Inom LIFE Coast Benefit har våtmarker restaurerats 2016-2018. För att följa upp effekter av restaureringen har fåglar inventerats före och efter åtgärd. Våtmarker har följts upp i natura 2000-områdena Björnö SE0330099, Figeholm SE0330268 och Södra Malmö SE0330253.

Länsstyrelsen
Kalmar län

391 86 Kalmar
010-223 00 00
kalmar@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsens.se/kalmar